

A szlovákiai magyar tankönyvkutatás legújabb eredményeiről a Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke mellett működő Variológiai Kutatócsoport munkásságának a tükrében

A tankönyvkutatás, a tankönyvi anyagok elemzése a pedagógiának nagyon fontos részét képezi, hiszen a taneszközök anyagának minőségén múlik, hogy a felnövekvő generációk milyen ismeretek birtokába jutnak. A tankönyvek természetesen csak közvetítő médiumok, így az is fontos, hogy a tanár és a tanító (aki alkalmazza őket) megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkezzen. A tankönyvek minőségének vizsgálata a kisebbségben élő nemzetiségek anyanyelvének megtanulása és megőrzése szempontjából is kiemelkedően fontos, hiszen a nemzetiségi tankönyvek sok esetben az anyaországi tankönyvekhez képest kevesebb ismeretet közölnek, alacsonyabb színvonalúak, azaz szükség lenne a korrekciójukra.

De melyek is a „jó” tankönyv ismérvei? A tankönyvíróknak nagyon sok követelményt kell figyelembe venniük, hiszen a tankönyveknek szaktudományi, pragmatikai, nyelvi, pedagógiai-didaktikai, illetve egyéb gyakorlati szempontoknak is meg kell felelniük. A szerzőknek mérlegelniük kell, melyek a feltétlenül szükséges ismeretek – amelyek egyben biztosítják az iskolák közötti átjárhatóságot is –, és mi az, ami az elődökhöz képest már elavult, ezért korszerűbb ismeretekkel kell felváltani. Ezen kívül ismerniük kell a záróvizsga követelményeit, és nem utolsósorban pontosan meg kell találniuk a diákok életkorának megfelelő nyelvezetet és stílust is.

A tankönyvek kapcsán meg kell említenünk a szlovákiai magyar tankönyvkutatást is, amely 2010-től új kutatási területként jelentkezett a Selye János Egyetem Tanárképző Karán. A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken dolgozó nyelvészek kutatómunkájuk összehangolására 2010. április 23-án megalakították a Variológiai Kutatócsoportot. A kutatócsoport munkájában a Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének nyelvészein és doktoranduszain kívül az ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszéke, a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke, az egri Eszterházy Károly Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszéke, a Nyugat-magyarországi Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszéke, a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszéki Csoportja, a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, a Nyíregyházi Egyetem Magyar Nyelvészeti Intézeti Tanszéke, valamint a pozsonyi Állami Pedagógiai Intézet és az OFI (amely szerkezetileg már az EKE része) kutatói vesznek részt. Ez az együttműködés biztosítja, hogy a tankönyvek, munkafüzetek és oktatási dokumentumok (tantervek, műveltségi sztenderdek) szaktudományi, elméleti, didaktikai és szak módszertani kérdéseivel a legfelkészültebb szakemberek foglalkoznak. A kutatócsoport figyelmen kívül hagyásában elsősorban a szlovákiai magyar anyanyelvtankönyvek állnak, amelyeket ugyan nem szlovák nyelvből fordítanak, részben mégis eltérnek a magyarországi tankönyvektől. A kutatócsoport tagjai azonban az anyanyelvi tankönyveken kívül egyéb szlovákiai magyar (pl. történelem) és magyarországi (pl. az OFI kísérleti) tankönyvek szakmaiságát is vizsgálják. A kutatócsoport eddigi kutatási eredményeiről hét nemzetközi szimpóziumon adott számot, amelyek anyaga négy kötetben – *Tanulmányok a tankönyvkutatás feladatairól, módszereiről* (Lőrincz J. – Simon – Török szerk. 2014); *A tudományoktól a művészetekig* (Zimányi szerk. 2015); *Acta Academiae Agriensis. Sectio Linguistica Hungarica* (Lőrincz J. – Lőrincz G. szerk. 2016); *A tankönyvkutatás szakmai módszertani kérdései* (Lőrincz J. – Simon szerk. 2017) – és két digitális adathordozón (CD-n) – *Az anyanyelvoktatás dokumentumainak szakmai, módszertani vizsgálata* (Lőrincz J. – Simon – Török szerk. 2014); *Innováció és kreativitás az oktatásban és a tudományban – A modern (anya-, másod-, és idegen) nyelvi nevelés tantervei és tankönyvei – egynyelvű és többnyelvű környezetben* (Juhász főszerk. 2015) – jelent meg.

A hetedik, *A tankönyvkutatás szakmai módszertani kérdései* című kötet huszonnégy tanulmányt tartalmaz, amelyek sokoldalúan közelítenek a különböző oktatási kérdésekhez. A kiadványban található többek között kisebbségi oktatáspolitikával (Simon Szabolcs), a tankönyvi anyagok kreatív és interaktív feldolgozásával (Antalné Szabó Ágnes), a szövegértés és -alkotás (Takács Edit), illetve a helyesírás kisebbségi helyzetben való tanításával (Misad Katalin), kisebbségi tankönyvpolitikával (Ledneczky Gyöngyi), a stilisztikai ismeretek taníthatóságával (Pethő József), a tankönyvi instrukciók szerepével (Lőrincz Julianna), a meseregénnyel (Domonkosi Ágnes), illetve a csallóközi tájszavak felhasználhatóságával (Lőrincz Gábor) foglalkozó tanulmány is. A fenti felsorolás jól mutatja, hogy a kutatócsoport tagjainak érdeklődési köre átfogja az anyanyelvoktatásnak szinte minden részterületét. A kutatók törekvéseinek végső célja éppen ezért az, hogy kutatási eredményeiket a tankönyvszerzők is megismerjék, és figyelembe vegyék, hogy a diákok (a lehető legrövidebb időn belül) megfelelő szakmaiságú tankönyvekből tanulhassanak.

A Variológiai Kutatócsoport azonban nem csak tankönyvkutatással foglalkozik, amint azt a legutóbb megjelent *Aranyul – magyarul* című kötetük (Lőrincz J. – Lőrincz G. – Simon szerk. 2018) is bizonyítja. A kiadvány az Arany János születésének bicentenáriuma alkalmából rendezett szimpózium előadásainak írott változatát tartalmazza. A szerzők tanulmányaikban Arany nyelvezetét (Vörös Ottó), a modern nemzeti nyelv kialakításában játszott szerepét (Simon Szabolcs), „nyelvrontó” újításait (Füzfa Balázs), a költeményeiben előforduló archaizmusokat és ezek fordítási lehetőségeit (Lőrincz Julianna), illetve a nemrégiben megjelent Arany-szótár anyanyelv-oktatásbeli felhasználhatóságának lehetőségeit (Lőrincz Gábor) taglalják.

A kutatócsoport következő konferenciájára – amely szintén tágabb keretet biztosít majd a meghívott előadók számára – 2018 novemberében kerül sor. A közeljövőben az eddig megjelent kötetek mindegyike elektronikus változatban is elérhetővé válik majd a Selye János Egyetem Tanárképző Karának honlapján, ezáltal a kutatási eredmények eljuthatnak a gyakorló pedagógusok és a szakemberek szélesebb köréhez.

Lőrincz Gábor

Selye János Egyetem TTK Magyar nyelv
és Irodalom Tanszék, Komárom